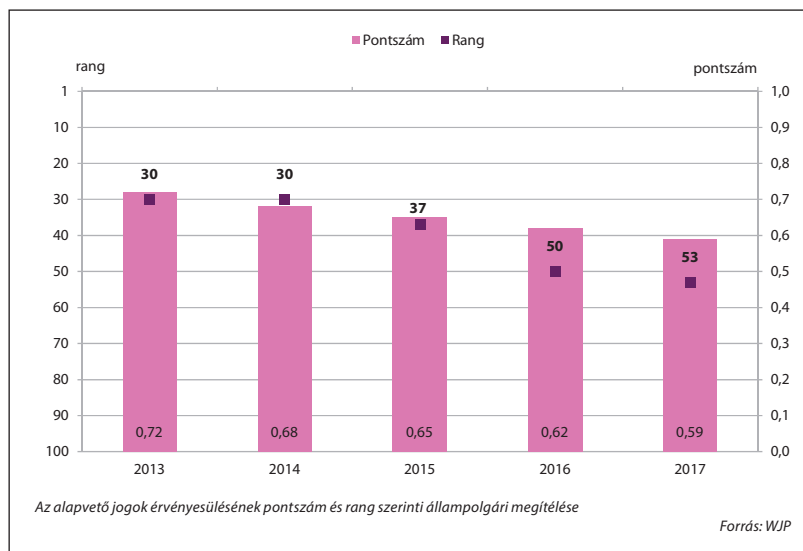

D.4.4. Az alapvető jogok érvényesülése

A demokratikus jogállam egyik legfontosabb jellemzője, hogy intézményeinek működtetésén keresztül elősegíti az alapvető jogok érvényesülését. Az alapvető jogok körében érdemes elhatárolnunk egymástól az alapjogokat, az alkotmányos alapjogokat, valamint az állampolgári jogokat. Alkotmányos alapjogoknak nevezzük azokat az elidegeníthetetlen jogokat, amelyeket az adott ország alaptörvénye vagy alkotmánya katalogizál és alapjogként fogalmaz meg. Ezzel szemben a tágabb értelemben vett alapjogok, vagyis az emberi jogok forrása nemcsak az alkotmány vagy az Alaptörvény lehet, hanem akár különböző nemzetközi egyezmények is. Természetesen az alapjogok tényleges érvényesüléséhez szükséges garanciarendszer jogági kiépítéséhez elkerülhetetlenül szükséges, hogy az adott ország jogforrási rendszerének csúcán az alapjog megjelenjen. Ugyanakkor a distinkció teljes körű megértéséhez érdemes azokra az országokra gondolnunk, ahol nem érvényesülnek a nemzetközi szerződésekben lefektetett alapjogok. Az állampolgári jogoknak az alapvető jogokkal szembeni elsődleges jellemzője pedig az, hogy kizárólag az adott ország állampolgárai körében állapítanak meg jogokat és állapítanak kötelezettségeket. A kormányzati célok és képességfejlesztések között kiemelten meg kell jelenniük az alapvető jogok érvényesülésének fejlesztése céljából kidolgozott intézkedési terveknek.

Kiemelt stratégiai célunk volt, hogy az államszervezet objektív működését leíró mutatók mellett az állampolgárok szubjektív érzetét bemutató, ugyanakkor tág érvényességi területen alkalmazható indikátorokat is bemutassunk. Ilyen indikátor a World Justice Project jogállamindexének (Rule of Law) *alapvető jogok* (Fundamental Rights) komponense, amely azt méri, az állampolgárok benyomásai szerint ténylegesen érvényesülnek-e az alapvető jogok. A mutató szubjektív állampolgári és szakértői benyomásokon alapszik, azaz nem az alapvető jogok tényleges érvényesülését méri, hanem azt, hogy az állampolgárok és szakértők hogyan látják azt. Az index 0 és 1 között vehet fel értékeket, a magas értékek jelentik a pozitív benyomásokat. Az index az alapvető emberi jogok védelmét méri azoknak a törvényeknek a hatékony végrehajtásán keresztül, amelyek biztosítják az egyenlő jogvédelmet, az élethez és a személyes biztonsághoz, a tisztességes eljáráshoz való jogot és a terhelt jogainak érvényesülését, a szólás- és vélemény szabadságot, a lelkiismereti és vallás-

szabadságot, a magánélethez való jogot, a gyülekezési és egyesülési szabadságot, valamint az alapvető munkaügyi jogokat, beleértve a kollektív tárgyaláshoz való jogot, a kényszer- és gyermekmunka tilalmát, valamint a hátrányos megkülönböztetés megszüntetését. Jelen indikátor szintén egy magas érvényességű, ugyanakkor alacsony megbízhatóságú szubjektív mutató. A kutatás mérései alapján megállapítható, hogy 2017-ben Magyarország a vizsgált 113 ország között ezen a téren is a középmezőnyben helyezkedik el. Hazánk 0,59-es pontszámmal az 53. helyet foglalja el, vagyis 2016-hoz képest 3 helyet csúszott vissza a rangsorban. Csehország 0,80-as pontszámmal a 14., Lengyelország 0,66-os pontszámmal a 39., míg Németország 0,85-ös pontszámmal az összesített lista 5. helyét foglalja el. Szlovák adat ezen mutató esetében sem állt rendelkezésünkre. Az összesített pontszámok alapján a 2015-ös kutatási eredményekhez képest negatív tendenciát figyelhetünk meg. Míg 2015-ben hazánk az összesített lista 37. helyén állt, addig 2016-ban, egy év alatt 13 helyet rontva az 50. helyre, majd 2017-ben az 53. helyre csúszott vissza. Hasonló tendenciát figyelhetünk meg Lengyelország esetében is, amely 13 helyet rontva az összesített lista 39. helyét foglalja el. A mutató alapján összességében megállapítható, hogy hazánkban romlott az alapvető jogok érvényesülésének szubjektív megítélése, ezért mindenképpen érdemes foglalkozni azzal a kérdéskörrel, hogy ezt a szubjektív negatív tendenciát hogyan lehetne pozitívba fordítani. Fontos kiemelni, hogy hosszabb időszakra visszanyúlóan is negatív tendencia figyelhető meg, mivel Magyarország 2013 óta összesen 23 helyet rontott az alapvető jogok érvényesülésének szubjektív megítélése terén.

Az alapjogok érvényesülésének szubjektív megítélésében 2017-ben folytatódott a több éve tartó negatív tendencia.

Forrás: WJP